

2.

ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

A continuació, analitzem amb més detall, a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA), l'ocupació en funció de cada situació laboral; l'estacionalitat; la temporalitat; les persones ocupades i assalariades per jornada, per gènere i per sector d'activitat; l'atur registrat, i els fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball de les Illes Balears.

2.1.

L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) en l'Enquesta de Població Activa, del total de 537.500 treballadors ocupats l'any 2017, 432.200 varen ser assalariats, una quantitat que representa un 80,4% del total de persones ocupades a les Illes. Respecte al 2016, els treballadors assalariats creixen un 1,9%, mentre que cau el nombre de treballadors per compte propi (-1,2%). (Vegeu el quadre II-23).

Els treballadors assalariats del sector públic experimenten un descens respecte de l'any passat de 2.000 efectius, mentre que els assalariats del sector privat creixen en 10.200 treballadors. Aquesta davallada d'efectius laborals en el sector públic es dona després de dos anys consecutius d'incrementos, si bé durant els anys de recessió econòmica es donaren caigudes importants.

En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 38.100 persones, la qual cosa significa un increment d'un 8,3% respecte de l'any 2016. En la categoria dels empresaris sense assalariats, que són 63.900 persones; és a dir, un 60,7% del total de treballadors per compte propi, es produeix un descens per segon any consecutiu, d'un 6,5% en relació amb l'any anterior.

2.2.

L'ESTACIONALITAT

L'elevat pes del turisme en l'economia balear, considerat el motor del creixement de les Illes, condiona i atorga al mercat de treball illenc uns determinats trets estructurals i característics, que, en definitiva, afecten la quantitat i la qualitat de l'ocupació disponible per a la població laboral. En aquest apartat ens centrarem en l'estacionalitat, tret característic de l'economia balear, que es fa palesa en la concentració de l'afluència de visitants durant els mesos d'estiu i genera així el que es coneix com a temporada alta.

Inevitablement, l'estacionalitat es trasllada al mercat de treball. Així doncs, al mes de juliol hi ha un 36,8% de treballadors més d'alta a la seguretat social que al mes de desembre a les Illes Balears, fet que no es dona en el conjunt d'Espanya, on el 2017 l'afiliació del desembre superava la del juliol. Es donen diferències per illes, les Pitiüses presenten històricament el nivell més elevat d'estacionalitat: Formentera (166,8%) i Eivissa (88,8%), seguides de Menorca (44,7%) i Mallorca (28,6%). (Vegeu el quadre II-24).

QUADRE II-23. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL A LES ILLES BALEARS (2014-2017)

	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%
Total de treballadors	482,9	100,0	509,6	100,0	530,6	100,0	537,5	100,0
Treballadors per compte propi: total	95,4	19,8	104,8	20,6	106,6	20,1	105,4	19,6
Treballadors per compte propi: ocupador	30,7	32,1	32,9	31,4	35,2	33,0	38,1	36,2
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	61,9	64,9	68,9	65,7	68,4	64,1	63,9	60,7
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,9	3,0	2,9	2,7	2,6	2,4	3,3	3,2
Total assalariats	387,4	80,2	404,8	79,4	424,0	79,9	432,2	80,4
Assalariats del sector públic	62,4	16,1	63,9	15,8	67,6	15,9	65,6	15,2
Assalariats del sector privat	325,1	83,9	340,9	84,2	356,4	84,1	366,6	84,8
Altra situació	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Font: INE, enquesta de població activa.

* Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.

QUADRE II-24. ÍNDEX D'ESTACIONALITAT A LES ILLES BALEARS PER ILLA (2017)

	Treb. juliol	Treb. des.	Var. (%) jul.-des.
Illes Balears	561.090	410.257	36,8
Mallorca	433.587	337.100	28,6
Menorca	37.822	26.140	44,7
Eivissa	81.134	42.976	88,8
Formentera	6.603	2.475	166,8
Espanya	18.276.939	18.331.107	-0,3

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

2.3.

LA TEMPORALITAT

Pel que fa a la temporalitat, un 29,3% del total d'assalariats de les Balears del 2017 ha tingut un contracte temporal, un percentatge que representa un augment d'un punt respecte de la taxa de l'any anterior. Les Illes Balears se situen a 2,4 punts per sobre de la mitjana estatal de temporalitat i són la sisena comunitat autònoma amb la taxa més elevada. Madrid (18,9%) i Catalunya (21,6%) són les comunitats autònomes amb les menors taxes de temporalitat. A més, com es pot veure, la taxa de temporalitat de Balears és més elevada en els trimestres de major activitat turística. (Vegeu el quadre II-25 i el gràfic A II-7).

Durant els anys de recessió econòmica la taxa de temporalitat va experimentar un notable descens, atribuït a la destrucció d'ocupació en sectors que presenten una elevada concentració de contractes temporals, com en el cas de la construcció i el comerç. Una vegada iniciada la recuperació econòmica la taxa ha tornat a pujar i s'ha situat en valors similars als anys precrisi (l'any 2007 la taxa se situava en un 29,1%, pràc-

ticament igual que el 2017, que ha estat d'un 29,3%). (Vegeu el quadre II-26).

Les seccions econòmiques que presenten una major temporalitat són la construcció, amb un 55,2% del total d'assalariats amb contracte temporal, i l'agricultura (45,8%). En canvi, les branques de la indústria són les que presenten un menor índex de temporalitat. D'altra banda, els treballadors estrangers presenten un taxa de temporalitat significativament superior a la dels treballadors de nacionalitat espanyola, amb un 34,4% i un 28,0%, respectivament. Finalment, pel que fa al tipus de sector (públic o privat), s'observa com el privat té una major taxa de temporalitat, amb un 29,6%, respecte del sector públic, que és d'un 27,2%, si bé les diferències s'han retallat considerablement respecte a anys anteriors.

Pel que fa a les possibles diferències per gènere, s'observa com les dones (27,0%) presenten una taxa de temporalitat més baixa que els homes (31,4%), fet que es dona en tota la sèrie estudiada (2011-2017) tret de l'any 2011. Cal remarcar que durant l'any 2017 la taxa de temporalitat, tant femenina com masculina, ha pujat en 1,3 punts i 1 punts, respectivament. (Vegeu el quadre II-27).

QUADRE II-25. ASSALARIATS (MILERS) PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2016-2017)

	2016						2017					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%
Total	15.228,2	100,0	11.260,3	74,0	3.968,0	26,1	15.715,1	100,0	11.524,2	73,3	4.190,9	26,7
Andalusia	2.318,2	100,0	1.494,0	64,5	824,2	35,6	2.420,9	100,0	1.553,5	64,2	867,4	35,8
Aragó	455,0	100,0	348,3	76,6	106,7	23,5	470,4	100,0	351,7	74,8	118,7	25,2
Astúries	308,4	100,0	228,5	74,1	79,9	25,9	318,5	100,0	237,8	74,7	80,8	25,4
Illes Balears	424,0	100,0	304,6	72,0	119,3	28,1	432,2	100,0	305,8	70,9	126,5	29,3
Illes Canàries	704,3	100,0	476,5	67,7	227,8	32,3	729,3	100,0	498,3	68,3	231,0	31,7
Cantàbria	190,8	100,0	146,7	77,0	44,1	23,0	198,1	100,0	149,7	75,6	48,5	24,5
Castella-la Manxa	607,5	100,0	435,0	71,6	172,5	28,4	627,4	100,0	451,5	72,0	175,9	25,3
Castella Lleó	757,4	100,0	566,5	74,9	190,9	25,2	777,3	100,0	580,9	74,8	196,4	28,0
Catalunya	2.653,6	100,0	2.091,7	78,9	561,9	21,2	2.747,4	100,0	2.154,7	78,4	592,7	21,6
Com. Valenciana	1.588,0	100,0	1.152,2	72,6	435,8	27,4	1.653,3	100,0	1.164,6	70,5	488,7	29,6
Extremadura	295,0	100,0	197,3	66,9	97,7	33,1	291,5	100,0	188,0	64,5	103,6	35,5
Galícia	817,9	100,0	603,5	73,8	214,5	26,2	827,3	100,0	604,0	73,0	223,3	27,0
Madrid	2.497,0	100,0	2.038,9	81,7	458,1	18,4	2.569,2	100,0	2.082,9	81,1	486,3	18,9
Múrcia	468,5	100,0	308,8	65,9	159,7	34,1	489,7	100,0	318,6	65,1	171,1	34,9
Navarra	223,7	100,0	167,5	74,9	56,2	25,2	235,6	100,0	181,4	77,0	54,2	23,0
País Basc	766,3	100,0	582,0	76,0	184,3	24,1	772,7	100,0	583,6	75,5	189,1	24,5
La Rioja	107,2	100,0	83,5	77,9	23,7	22,1	107,0	100,0	80,7	75,5	26,3	24,6

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-26. TAXES DE TEMPORALITAT PER SECCIONS D'ACTIVITAT, NACIONALITAT I TIPUS DE SECTOR (2015-2017)

	2015	2016	2017
Total	26,5	28,1	29,3
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	21,5	28,9	45,8
Indústria alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper	9,5	13,4	10,5
Indústria extractiva, química, farmacèutica, cautxú i plàstics, subministrament d'energia, aigua i residus	20,2	23,8	18,8
Construcció de maquinària, equip elèctric i material de transport; instal·lació i reparació industrial	18,6	25,9	29,7
Construcció	52,7	54,8	55,2
Comerç a l'engròs i al detall, reparació d'automòbils, hostaleria	27,9	29,2	29,9
Transport i emmagatzematge, informació i comunicacions	17,1	26,6	23,3
Intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics i altres	20,5	16,2	23,0
Administració pública, educació i activitats sanitàries	25,2	24,7	27,8
Altres serveis	24,5	27,6	23,5
Nacionalitat	24,5	25,6	28,0
Espanyola o doble			
Estrangera	35,2	39,1	34,4
Tipus de sector	22,8	24,1	27,2
Sector públic			
Sector privat	27,2	28,9	29,6

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-27. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2011-2017)			
	Total	Home	Dona
2011	26,9	26,8	26,9
2012	24,1	24,5	23,7
2013	25,1	25,3	24,8
2014	25,9	28,4	23,4
2015	26,5	29,7	23,1
2016	28,1	30,4	25,7
2017	29,3	31,4	27,0

Font: INE, enquesta de població activa.

Per tipus de jornada, la taxa de temporalitat en la jornada parcial és 14,1 punts més elevada que la que la dels treballadors a jornada completa, diferència que s'ha accentuat respecte de l'any 2016. La taxa de temporalitat tant dels treballadors a jornada completa com els de la parcial ha crescut en relació amb l'any passat, sobretot en la jornada a temps parcial, que s'ha incrementat en 4,2 punts. (Vegeu el quadre II-28).

Quant a l'edat, els més joves són els que assoleixen les taxes més altes, així el grup de treballadors d'entre 16 i 24 anys té la taxa més elevada (74,0%), com es reflecteix en el gràfic corresponent. En el cas de les persones de mitjana edat, la taxa es va reduint i continua perdent pes també per al col·lectiu de més grans de 55 anys, que són els que presenten una taxa de temporalitat més baixa (11,6%). (Vegeu el gràfic A II-8).

QUADRE II-28. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER TIPUS DE JORNADA (2011-2017)			
	Total	Jornada completa	Jornada parcial
2011	26,9	24,6	42,1
2012	24,1	21,3	40,5
2013	25,1	21,3	47,0
2014	25,9	23,0	42,2
2015	26,5	25,0	34,6
2016	28,1	26,7	37,2
2017	29,3	27,3	41,4

Font: INE, enquesta de població activa.

2.4.

ELS OCUPATS I ELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, PER GÈNERE I PER SECTOR ECONÒMIC

El nombre de persones ocupades a jornada completa és de 469.325 l'any 2017 a Balears, la qual cosa representa un 87,3% del total, mentre que a jornada parcial són 68.225 ocupats, un 12,7%. En el cas dels assalariats la taxa de parcialitat assoleix un 13,9%. Durant els primers anys de la recessió es va observar un fort increment de la jornada parcial, en una gran part dels casos involuntària. Davant la dificultat de trobar un lloc de feina a temps complet, s'acceptaven jornades parcials per sortir de l'atur. En els darrers anys, la situació ha canviat amb increments més intensos de la jornada a temps complet, fet que es tradueix en una major qualitat del treball. Respecte al 2016, augmenta el nombre d'ocupats a temps complet (+1,6%) i cau el d'ocupats a jornada parcial (-0,6%), si bé no és el cas dels assalariats a jornada parcial que experimenten un increment d'un 2,9%. (Vegeu el quadre II-29).

Es donen diferències significatives per sexe. Segons les dades del 2017, el total de treballadors amb aquest tipus de jornada és de 68.200 persones, de les quals 48.300 són dones (un 70,8%). Per tant, la taxa de parcialitat femenina assoleix un 19,6% a les Balears, mentre que la masculina és de 6,9%. La diferència existent entre ambdues taxes és considerable i es manté en el temps, ja que d'ençà del 2007 ha oscil·lat entre els 11 punts percentuals i els 16 punts percentuals. Així, s'observa que les dones són les que majoritàriament signen aquest tipus de contracte. El problema principal és que moltes vegades

no és una opció triada voluntàriament. En alguns casos es veuen empeses per la necessitat de conciliar la vida laboral i familiar, la qual avui dia encara recau en gran part sobre les dones, o bé voldrien un lloc de feina a jornada completa però no el troben. Tot això implica que les dones han de patir, especialment a llarg termini, les conseqüències d'aquesta contractació, que té efectes tant en la trajectòria professional com en les futures prestacions a percebre, entre d'altres.

Si s'analitza el pes dels assalariats sobre el total d'ocupats, s'observa com les dones mostren una major taxa de salarització (85,6%) que els homes (76,0%) el 2017. Aquesta circumstància es repeteix en tota la sèrie històrica estudiada. A més, respecte al 2016 les dones no assalariades cauen un 16,3% en termes relatius, mentre que els homes augmenten un 8,7%. Fàcilment, es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial¹², un 14,4% del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 24,0% en el cas dels homes.

A continuació s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, dins aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. S'observa que un 93,5% del total de dones ocupades ho està en el sector de serveis, mentre que per als homes aquesta dada és d'un 72,2%. Ja s'ha comentat amb anterioritat que durant els darrers anys s'ha donat una terciarització de l'economia de les Balears i s'ha incrementat encara més el pes dels treballadors en el sector dels serveis. A més, en el sector de serveis té una forta

12. Es compten les categories següents: ocupador, empresari sense assalariats o membre de cooperativa.

QUADRE II-29. OUPATS I ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA I PER SEXE (2010-2017)

	Ocupats				Assalariats				No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2010	242.923	178.851	17.567	39.074	191.652	156.427	13.748	33.460	51.271	22.424	3.819	5.614
2011	235.176	170.853	16.699	42.344	181.848	146.098	13.385	36.805	53.328	24.755	3.314	5.539
2012	238.191	165.149	19.012	49.496	180.137	139.896	12.605	42.917	58.054	25.253	6.407	6.579
2013	236.644	173.825	21.362	43.987	176.774	149.856	17.023	38.594	59.870	23.969	4.339	5.393
2014	238.686	176.139	18.262	49.793	180.682	148.266	13.748	44.736	58.004	27.873	4.514	5.057
2015	253.245	184.442	18.986	52.933	191.679	149.276	16.022	47.821	61.566	35.166	2.964	5.112
2016	263.776	198.159	21.741	46.912	203.434	162.382	17.622	40.541	60.342	35.777	4.119	6.371
2017	271.713	197.612	19.953	48.272	204.556	167.773	17.046	42.820	67.157	29.839	2.907	5.452

Font: INE, enquesta de població activa.

presència el col·lectiu femení. El cas contrari succeeix en els altres sectors d'activitat, en què la participació femenina és més minoritària, a favor de la participació masculina, amb un volum d'efectius laborals molt més important. (Vegeu el quadre II-30).

En el sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina és molt més important (un 90,9% del total d'ocupats en la construcció). En el sector industrial, per la seva banda, el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims (un 73,2% dels ocupats i un 72,2% en el cas dels assalariats). Finalment, el sector agrari i pesquer, que aglutina un 0,8% del total d'ocupats, també és majoritàriament masculí, atès que un 92,1% dels ocupats són homes.

Per acabar, com a resum: un 1,4% del nombre total d'homes ocupats treballa en l'agricultura; un 10,3% en la indústria; un 16,1% en la construcció, i un 72,2% ho fa en el sector de serveis. Aquests

percentatges en el cas de les dones són d'un 0,1% en l'agricultura, un 4,5% en la indústria, un 1,9% en la construcció i un 93,5% en els serveis.

2.5.

L'ATUR I LES DEMANDES D'OCUPACIÓ

Segons les dades registrades a les oficines del SOIB el 2017, el nombre total de demandants d'ocupació és de 88.098, la qual cosa suposa un descens interanual d'un -7,8%. Del total de demandants, un 59,8% corresponen als demandants de feina sense ocupació¹³, un 36,4% ja tenen

13. Com a demandants no ocupats, segons la terminologia del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, s'hi inclouen les categories d'aturats registrats i altres no ocupats (demandants d'una jornada inferior a 20 hores, demandants estudiants, demandants de serveis previs a l'ocupació). Els altres no ocupats són les persones demandants de feina que es considerarien aturades en l'EPA.

una ocupació (fixos discontinus i altres) i la resta (3,9%) són persones amb una disposició limitada (per exemple estudiants) o bé que demanen una ocupació específica. (Vegeu el quadre II-31).

En termes interanuals, tots els col·lectius de demandants han experimentat un descens, tret del grup de fixos discontinus (+0,4%). Els que s'han reduït més intensament són els demandants de feina sense ocupació (-11,9%), seguits dels que tenen una disposició limitada (-6,2%).

Les Illes Balears varen tancar el 2017 amb una mitjana anual de 51.491 persones aturades, la quantitat més baixa des del 2008, després de cinc anys consecutius de descensos interanuals. El 2012 es va assolir el màxim històric d'atur registrat, amb una mitjana anual de 87.544 persones. Les Illes Balears es caracteritzen per ser la comunitat autònoma en què la caiguda de l'atur ha estat més intensa. Així, mentre que a les Balears la mitjana d'atur del 2017 es troba un 4,8% per sobre de la del 2008, en el conjunt d'Espanya encara se situa un 38,1% per sobre. (Vegeu el quadre II-32).

Respecte al 2016, l'atur es redueix en 6.825 persones, la qual cosa en termes relatius suposa un descens de l'11,7%. La distribució de l'atur per illes reflecteix, com és natural, el pes de la població. Així, Mallorca és l'illa amb més pes de l'atur (79,9%), seguida d'Eivissa (12,0%), Menorca (7,6%) i Formentera (0,5%). El 2017 continuen els descensos interanuals a totes les illes, si bé de manera més intensa a Formentera (-19,0%), seguida de Mallorca (-12,1%), Menorca (-10,6%) i Eivissa (-9,1%).

Pel que fa al sexe de la persona desocupada, de manera habitual el pes de dones en atur solia superar el dels homes. Aquesta situació canvia amb la recessió –pel gran impacte que té en la construcció, que és un sector predominantment masculí–, que provoca grans increments d'atur entre els homes. Així, entre el 2008 i el 2013, ambdós inclosos, el col·lectiu masculí aturat supera el femení. A partir del 2014, una vegada que s'entra en un període de reactivació, tornen a ser les dones les que proporcionalment resulten més afectades per la manca d'ocupació. El 2017 els homes presenten una dada d'atur un 9% per sota de la del 2008, mentre que les dones aturades superen en un 19,7%, la quantitat d'atur del 2008.

Per grups d'edat, el major pes dels aturats es correspon amb el grup majoritari –el de 25 a 54 anys–, que representen un 66,2%; el segueixen el grup de majors de 55 anys (el 22,4%) i el de joves (11,4%). En termes interanuals cau l'atur en cada un dels grups i de manera més intensa entre els de 25 a 54 anys (-13,6%), seguit dels majors de 55 anys (-8,2%), i finalment els menors de 25 anys (-6,7%). Els majors de 45 anys són els que han patit més durament els efectes de la crisi i continuen el 2017 amb una quantitat d'atur molt superior al 2008, concretament un 56,1% per sobre. En canvi, el col·lectiu més jove ja ha recuperat amb escreix les dades anteriors a la crisi i el 2017 els menors de 25 anys se situen un 20,3% per sota de la quantitat d'atur del 2008.

La durada de la crisi econòmica va fer que moltes persones presentin grans dificultats de reinserció, la qual cosa ha fet aug-

mentar de manera exponencial el nombre d'aturats de llarga durada. El 2017 l'atur de llarga durada encara representa gairebé un 30% de l'atur registrat, el doble que el 2008. El 2017 és el tercer any que aquest indicador es redueix interanualment (-2,7 punts percentuals). Tanmateix, és important remarcar que a partir de l'any 2015 el ritme de reducció interanual

de l'atur de llarga durada s'ha incrementat notablement, fins al punt de ser superior al del conjunt de l'atur. Si es compara amb la resta de comunitats autònomes s'observa com les Balears és la regió amb el menor percentatge d'atur de llarga durada sobre el total d'atur, molt per sota del conjunt d'Espanya (43,2%). (Vegeu el quadre II-33).

QUADRE II-30. OCUPTATS I ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS I SEXE (2016-2017)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2017 (milers)	% var. 17/16	2017 (milers)	% var. 17/16	2017 (milers)	% var. 17/16	2017 (milers)	% var. 17/16
Total	291,7	2,1	245,9	0,3	221,6	0,3	210,6	3,8
Agricultura	4,1	1,2	0,4	-34,4	2,7	16,5	0,0	-100,0
Indústria	30,1	8,5	11,0	42,7	22,0	-2,8	8,5	59,9
Construcció	47,0	-0,7	4,7	70,9	34,7	-1,6	3,9	106,6
Serveis	210,5	2,0	229,8	-1,9	162,3	0,9	198,2	1,4

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-31. EVOLUCIÓ DELS DEMANDANTS D'OCUPACIÓ SEGONS EL COL·LECTIU (2011-2016)

	Ocupats				Demandants de feina sense ocupació		
	Total	Fixos discontinus	Altres	Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	Total	Altres no ocupats	Atur registrat
2011	124.012	22.820	11.166	4.677	85.349	2.087	83.263
2012	128.908	24.390	10.146	4.751	89.621	2.077	87.544
2013	123.095	24.500	9.947	4.649	83.999	1.718	82.282
2014	113.663	24.073	8.384	4.134	77.073	1.668	75.405
2015	105.406	24.252	8.449	3.957	68.748	1.645	67.103
2016	95.549	23.846	8.296	3.629	59.778	1.462	58.316
2017	88.098	23.945	8.080	3.405	52.668	1.177	51.491

Font: SOIB.

QUADRE II-32. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2005-2017)			
	Total	Homes	Dones
2005	38.339	17.278	21.061
2006	36.134	16.009	20.125
2007	37.243	16.887	20.356
2008	49.111	25.428	23.684
2009	74.378	40.605	33.773
2010	82.882	44.540	38.342
2011	83.263	44.277	38.986
2012	87.544	45.728	41.816
2013	82.282	42.320	39.961
2014	75.405	37.529	37.876
2015	67.103	31.857	35.247
2016	58.316	27.015	31.302
2017	51.491	23.151	28.340

Font: SOIB.

QUADRE II-33. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2017)			
	Atur	Atur de llarga durada	%
Espanya	3.507.743	1.514.318	43,2
Andalusia	849.460	363.156	42,8
Aragó	72.090	28.570	39,6
Astúries	78.884	37.142	47,1
Illes Balears	51.491	15.200	29,5
Illes Canàries	222.876	102.748	46,1
Cantàbria	40.326	16.487	40,9
Castella-la Manxa	186.172	76.444	41,1
Castella i Lleó	165.667	71.902	43,4
Catalunya	418.294	172.528	41,2
Comunitat Valenciana	402.699	181.516	45,1
Extremadura	113.358	44.822	39,5
Galícia	194.428	90.036	46,3
Madrid	390.658	162.809	41,7
Múrcia	109.707	47.729	43,5
Navarra	37.254	13.944	37,4
País Basc	133.416	69.794	52,3
La Rioja	17.609	6.842	38,9
Ceuta	12.445	7.256	58,3
Melilla	10.911	5.394	49,4

Font: INEM.

Pel que fa al perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, la distribució per sexe abans de la crisi mostrava un major pes de les dones, que arribà al seu punt àlgid l'any 2007, quan el percentatge de dones desocupades durant més d'un any va ser d'un 63,3%, 26,6 punts percentuals més que els homes (36,7%). D'ençà, comença una reducció del pes femení de manera que entre el 2010 i el 2013 la distribució pràcticament s'equipara en ambdós sexes. A partir del 2014 es comença a recuperar l'ocupació masculina, fet que redueix el pes dels homes i provoca l'increment del percentatge de dones. El 2017, un 39,7% del total d'aturats de llarga durada són homes i un 60,3% són dones, distribució similar a la del 2007. Respecte de les dades del 2016, el descens ha estat més intens entre el col·lectiu masculí (-21,1%) que en el femení (-16,9%) per quart any consecutiu. S'ha de recalcar que es tracta de descensos molt importants, per sobre de la caiguda del total d'atur registrat. (Vegeu el quadre II-34).

Per grups d'edat, el fet més significatiu és que un 44,2% del total dels aturats de llarga durada el 2017 és major de 54 anys, la qual cosa demostra les dificultats de reinserció d'aquest col·lectiu, atès que els aturats de més edat són un dels grups que presenten més problemes d'ocupabilitat. De fet, amb el pas dels anys s'ha incrementat el pes de les persones de 55 i més anys dins el col·lectiu d'atur de llarga durada. Per exemple, l'any 2010 només representaven un 23,7%. Respecte al 2016, tots els grups d'edat han experimentat un descens. El més accentuat ha estat entre els joves

menors de 25 anys (-32,6%), que just representen un 5,2% del total d'atur de llarga durada el 2017. Els segueix el grup d'edats centrals, 25-45 anys, amb una caiguda del -26,9%, i finalment els majors de 45 anys (-15,1%). Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé un 48,7% no posseeix estudis o només en té de primaris. I finalment, segons el sector econòmic, veiem com es dona una forta concentració d'aquestes persones en el sector serveis (74,4%).

El gràfic A II-9 compara l'evolució de l'atur segons les dues fonts disponibles, els registres dels SOIB i l'Enquesta de Població Activa. Segons l'EPA, l'any 2017 el nombre d'aturats cau un 10,9% respecte del 2016 (passa de 85.625 aturats a 76.325; és a dir, hi ha 9.300 persones aturades més que l'any passat). Si s'utilitzen com a font els registres del SOIB, com s'ha vist, també es produeix un descens, en aquest cas d'un 11,7% en relació amb l'any 2016. La causa de la diferència entre ambdues fonts és, entre d'altres, que l'EPA incorpora a la quantitat d'aturats les persones que cerquen feina activament i també els desanimats (que fa temps que no tenen feina i, com que no tenen dret a prestació, no s'apunten a les oficines com a demandants d'ocupació). Tot i que mostren resultats diferents, el diferencial existent entre les dues fonts mostra una clara disminució en els darrers anys, tal vegada per una major inscripció dels aturats a les oficines d'ocupació.

QUADRE II-34. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA A LES ILLES BALEARS (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total d'aturats de llarga durada	24.596	27.975	29.512	27.309	23.505	19.522	15.703
Sexe							
Homes	12.150	13.754	14.309	12.819	10.310	8.134	6.240
Dones	12.446	14.221	15.203	14.490	13.196	11.388	9.463
Menors de 25 anys	2.322	2.751	2.406	1.973	1.661	1.216	819
Edat							
De 25 a 45 anys	10.760	11.415	11.488	9.444	7.191	5.538	4.047
Més de 45 anys	11.514	13.809	15.617	15.892	14.653	12.769	10.837
Sense estudis	197	237	244	221	194	167	137
Nivell d'estudis							
Estudis primaris	12.048	13.516	13.638	12.598	11.047	9.477	7.640
Estudis secundaris	10.759	12.200	13.156	12.244	10.416	8.417	6.784
Estudis superiors	1.592	2.022	2.474	2.247	1.848	1.461	1.141
Sector d'activitat							
Agricultura	249	333	360	447	479	402	299
Indústria	1.627	1.767	1.837	1.671	1.398	1.172	919
Construcció	5.259	5.561	5.335	4.508	3.317	2.551	1.852
Serveis	16.350	18.888	20.488	19.202	16.924	14.211	11.683
Sense ocupació anterior	1.111	1.426	1.492	1.481	1.387	1.187	950
Illa							
Mallorca	21.174	24.158	25.511	23.581	20.392	17.005	13.673
Menorca	1.499	1.724	1.850	1.679	1.373	1.124	917
Eivissa-Formentera	1.923	2.093	2.151	2.049	1.741	1.393	1.113

Font: SOIB.

Un 20,2% de les persones en situació d'atur de les Illes són de fora; és a dir, un de cada cinc aturats són de nacionalitat estrangera. Les Balears són la segona comunitat autònoma amb el percentatge més elevat d'estrangers sobre el total de persones aturades, només per darrere d'Aragó (20,3%), i molt per sobre de la mitjana nacional (11,7%). En nombres absoluts, el total d'estrangers desocupats el 2017 és de 10.381, per primera vegada per sota de la quantitat del 2008, concretament un -19,4%. D'aquests, un 41,2% són ciutadans de la Unió Europea i el 58,8% restant són extracomunitaris. En termes interanuals, tant els espanyols com els estrangers redueixen el seu nombre, especialment els estrangers no comunitaris (-13,5%) i espanyols (-12,1%), però també els ciutadans de la UE-28 (-4,6%).

2.6.

LA CONTRACTACIÓ

L'any 2017 es registraren 536.519 contractes a les Illes Balears. Per primera vegada a la sèrie (des del 2003) se supera el mig milió de contractes. Un 14,3% dels contractes registrats varen ser indefinits i el 85,7% restants són temporals. Respecte dels valors d'ara fa un any, la nova contractació s'ha incrementat un +8,2%, empesa pel fort augment dels contractes indefinits (+19,6%), i en menor mesura pels temporals (+6,5%). (Vegeu el quadre II-35).

Al llarg dels anys, l'evolució de la contractació temporal mostra un comportament més estable, amb increments del nombre

de contractes a tota la sèrie (2005-2016), amb l'excepció dels anys 2008 i 2009. Al mateix temps, la contractació indefinida ha patit durant més temps i de manera més intensa els efectes de la recessió i ha experimentat descensos importants. Ara bé, una vegada deixada enrere la crisi, l'augment interanual dels indefinits guanya en intensitat.

L'any 2017 s'han registrat 340.774 nous contractes a temps complet, la qual cosa representa un 63,5% de tota la contractació; 163.421 a jornada parcial (un 30,5% del total) i 31.733 fixos discontinus (un 3,0% del total). L'augment interanual de la contractació (+8,2%) s'atribueix al creixement dels contractes a temps complet (+12,0%) i dels fixos discontinus (+22,6%). Els de jornada parcial experimenten una variació negativa per primera vegada des del 2009 (-0,8%). En comparació amb les dades del 2005, la contractació ha experimentat un augment molt destacable (+33,6%). Ara bé, mentre que els contractes a jornada completa han crescut un +12,4% en aquest període, els de jornada parcial s'han duplicat (+93,0%) i els discontinus s'han triplicat (+167,9%). De fet, els de jornada completa del 2017 assoleixen el valor més alt des del 2005, igual que els fixos discontinus.

Més en detall, totes les modalitats contractuals registren un increment respecte de l'any anterior, tret dels de durada determinada a temps parcial (-1,8%) i els temporals d'interinitat (-3,9%), i de manera més accentuada les conversions a indefinit, bonificades (+78%) i no bonificades (+30,5%) a temps complet. És important

també destacar l'augment interanual dels contractes formatius (+62,9%), si bé només representen un 0,5% del total de la contractació registrada durant el 2017. (Vegeu el quadre II-36).

D'altra banda, tot i el fort increment de la contractació registrada en els darrers anys, s'ha de recalcar que s'han incrementat de manera exponencial els contractes de molt curta durada. Així, del total de contractes temporals registrats a les Balears el 2017, un 15,4% era un contracte per a 1 o 2 dies. Si se sumen els contractes de durada inferior als 16 dies, el percentatge s'eleva fins al 22%. És a dir, gairebé 1 de cada 4 contractes temporals registrats a les Balears tenen una durada inferior als 16 dies. Aquest percentatge el 2008 era d'un 13,6%.

Derivat de l'anterior, de la curta durada dels contractes registrats, l'índex de rotació (equació entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb contracte temporal) ha experimentat un notable creixement en els darrers anys i ha passat d'un índex de 1,7 contractes per persona el 2008 als 2,03 contractes el 2017. A més, i com s'ha vist, la durada mitjana dels contractes ha baixat de 97,2 dies de mitjana el 2008 als 78,9 el 2017. (Vegeu el gràfic II-2).

Pel que fa a la distribució de la contractació registrada per sexe, les dones han signat 243.499 contractes (un 45,4% sobre el total de contractació) i pel que fa als homes, 293.020 (un 54,6% sobre el total de contractes). Respecte de l'any anterior, tant la contractació femenina com la masculina han experimentat increments

importants, un 9,2% en el cas dels homes i un 7,1% en el de les dones. No es donen diferències en el pes de la contractació indefinida sobre el total de contractes registrats, que és d'un 14,4% per als homes i un 14,2% per a les dones.

Quant a les 10 ocupacions amb més contractes registrats el 2017 tant per a dones com per a homes, el primer fet que cal destacar és la superioritat de les ocupacions que pertanyen als serveis, especialment en el cas de les dones, ja que totes pertanyen a aquest sector. En el cas dels homes, tot i ser majoria les dels serveis, també hi ha ocupacions incloses en la resta de sectors econòmics. (Vegeu quadre II-37).

En el cas de les dones, el total de contractes signats en les 10 ocupacions és de 160.257, que representen un 65,8% del total de la contractació femenina del 2017. Les tres ocupacions més contractades mostren un pes superior al 10% del total de la contractació, de manera que en conjunt suposen un 46,7% del total. És a dir, aquestes tres ocupacions agrupen pràcticament la meitat dels contractes signats durant el 2017. Són les següents: cambreres (representen un 19,5% de tota la contractació de les dones), personal de neteja (15,7%) i venedores de botigues i magatzems (11,5%). D'aquestes 10 ocupacions, cinc corresponen a feines de mitjana qualificació (grups 4-8 de la CNO-11), tres a feines no qualificades (grup 9) i les dues restants a feines d'alta qualificació (grups 1 a 3).

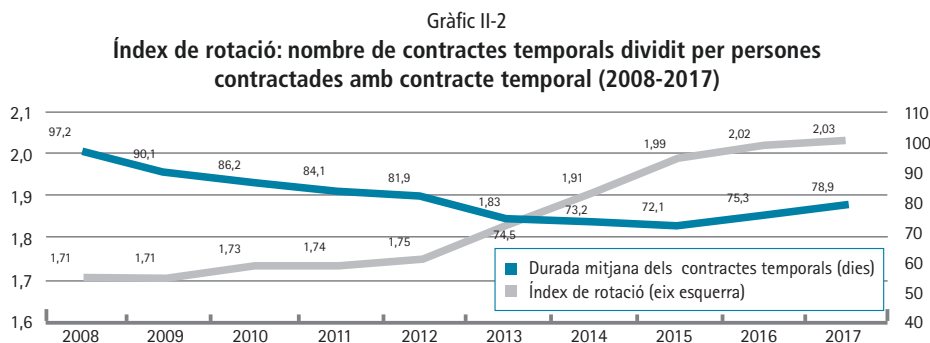
QUADRE II-35. CONTRACTES REGISTRATS A LES ILLES BALEARS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Var. 17/16	Var. (%)
Total de contractació	311.370	325.207	345.421	389.751	447.887	495.810	536.519	40.709	8,2
Contractes indefinits	33.619	43.392	37.535	46.409	52.641	64.266	76.859	12.593	19,6
A temps complet	14.490	18.579	14.010	18.022	21.345	26.561	31.890	5.329	20,1
Ordinaris	6.849	12.095	7.869	11.323	12.578	15.219	17.104	1.885	12,4
Conversió bonificat	168	66	75	69	85	109	194	85	78,0
Discapacitats (ordinaris i conversions)	128	101	94	125	147	178	199	21	11,8
Inicials bonificats	167	687	515	326	365	542	670	128	23,6
Conversió no bonificat	7.178	5.630	5.457	6.179	8.170	10.513	13.723	3.210	30,5
A temps parcial	6.695	13.129	9.677	10.398	10.593	11.830	13.236	1.406	11,9
Fix discontinu	12.434	11.684	13.848	17.989	20.703	25.875	31.733	5.858	22,6
Contractes de durada determinada	275.375	279.491	305.067	339.196	390.585	428.709	456.124	27.415	6,4
A temps complet	181.499	171.758	183.842	206.030	243.495	275.996	306.233	30.237	11,0
Obra i servei	55.549	58.084	61.557	70.905	85.956	92.221	103.116	10.895	11,8
Eventual per circumstàncies de la producció	105.314	96.476	105.290	116.550	137.338	163.814	183.867	20.053	12,2
Interinitat	20.164	16.654	16.632	18.193	19.833	19.528	18.774	-754	-3,9
Discapacitats	174	231	193	220	232	258	303	45	17,4
Altres	298	313	170	162	136	175	173	-2	-1,1
A temps parcial	93.876	107.733	121.225	133.166	147.090	152.713	149.891	-2.822	-1,8
Temps parcial	93.299	106.979	120.819	132.646	146.582	152.109	149.204	-2.905	-1,9
Jubilació parcial	419	566	266	371	364	455	503	48	10,5
Relleu	158	188	140	149	144	149	184	35	23,5
Contractes formatius	1.120	1.304	1.556	2.592	3.227	1.808	2.945	1.137	62,9
Formació	640	887	1.023	1.848	2.280	791	878	87	11,0
Pràctiques a temps complet	314	277	333	515	671	784	1.773	989	126,1
Pràctiques a temps parcial	166	140	200	229	276	233	294	61	26,2
Altres contractes	1.256	1.020	1.263	1.554	1.434	1.027	591	-436	-42,5

Font: SOIB.

QUADRE II-36. CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA A LES ILLES BALEARS PER DURADA DEL CONTRACTE (2008-2017) (EN PERCENTATGES)								
	1 o 2 dies	3-15 dies	16-30 dies	2-3 mesos	3-6 mesos	7-12 mesos	>12 mesos	Indeterminats
2008	7,9	5,7	7,7	28,1	17,2	4,0	0,7	28,6
2009	9,3	7,2	8,8	26,0	15,5	3,5	0,7	29,0
2010	9,2	7,7	9,3	26,1	15,9	3,4	0,6	27,9
2011	9,6	8,0	9,1	26,2	17,0	3,5	0,5	26,2
2012	10,8	8,0	9,0	25,0	15,8	3,7	0,5	27,2
2013	13,5	7,9	8,7	24,1	15,9	3,5	0,3	26,1
2014	14,7	8,0	8,0	23,4	15,5	3,4	0,3	26,7
2015	14,7	7,9	7,9	22,7	15,3	3,5	0,3	27,8
2016	14,8	7,4	7,4	22,9	16,6	3,5	0,3	27,0
2017	15,4	6,6	6,7	22,4	17,9	4,2	0,4	26,5

Font: SOIB.

Respecte als homes, les deu ocupacions més contractades representen un 52,0% del total dels contractes. Per la seva banda, les tres ocupacions amb més contractació sumen un 29,4% i són: cambrers (16,4%), paletes (7,7%) i peons de la construcció (5,3%). Com ja s'ha comentat, les ocupacions més contractades es troben més diversificades entre els homes, amb ocupacions de tots els sectors. De les deu analitzades, quatre responen a ocupacions de

mitjana qualificació (grups 4-8), cinc ocupacions no qualificades (grup 9) i la restant dins el grup d'alta qualificació (1 a 3).

L'any 2017 es varen registrar a les Illes Balears 143.152 nous contractes a treballadors estrangers, la qual cosa representa un 26,7% del total de contractes registrats. En comparació, el pes dels contractes a treballadors estrangers sobre total a Espanya és d'un 17,1%. Amb referència als contrac-

tes a persones estrangeres a les Balears, un 53,2% va correspondre a treballadors de fora de la Unió Europea, i la resta, un 46,8%, a treballadors europeus. Respecte

al 2016, els contractes a persones estrangeres creix un 13,0%, per sobre dels contractes a treballadors de nacionalitat espanyola (6,6%). (Vegeu el quadre II-38).

QUADRE II-37. LES 10 OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2010)

Dones	Absoluts	%	Acumulat
Total contractació dones	243.499	100,0	-
Total 10 ocupacions	160.257	65,8	-
Cambreres assalariades	47.557	19,5	19,5
Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	38.338	15,7	35,3
Venedores de botigues i magatzems	27.934	11,5	46,7
Empleades administratives amb tasques d'atenció al públic (ncaa)	9.095	3,7	50,5
Ajudants de cuina	9.012	3,7	54,2
Monitores d'activitats recreatives i d'entreteniment	7.594	3,1	57,3
Empleades d'agències de viatges	6.106	2,5	59,8
Cuineres assalariades	5.767	2,4	62,2
Empleades domèstiques	4.808	2,0	64,2
Coreògrafes i ballarines	4.046	1,7	65,8

Homes	Absoluts	%	Acumulat
Total contractació homes	293.020	100,0	-
Total 20 ocupacions	152.286	52,0	-
Cambrers assalariats	47.939	16,4	16,4
Paletes	22.515	7,7	24,0
Peons de la construcció d'edificis	15.611	5,3	29,4
Cuiners assalariats	13.498	4,6	34,0
Ajudants de cuina	13.164	4,5	38,5
Compositors, músics i cantants	9.169	3,1	41,6
Venedors de botigues i magatzems	8.716	3,0	44,6
Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	8.601	2,9	47,5
Peons de les indústries manufactureres	7.471	2,5	50,1
Peons del transport de mercaderies i descarregadors	5.602	1,9	52,0

Font: SOIB

QUADRE II-38. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2017)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Total	143.152	100,0	3.678.703	100,0
Unió Europea	66.979	46,8	1.297.652	35,3
No UE	76.164	53,2	2.381.051	64,7

Font: SOIB.

2.7.

SALARIS I COST LABORAL

Segons les dades de l'enquesta trimestral del cost laboral publicada per l'INE, el cost salarial total mitjà per treballadors a les Illes Balears és de 1.804,34 euros el 2017, un 5,0% per sota de la mitjana nacional (1.900,10 euros). Les retribucions a les Illes se situen de manera habitual per sota de la mitjana nacional, fet atribuïble a l'especialització en activitats del sector dels serveis que requereixen una qualificació baixa o mitjana, la qual limita les retribucions que es perceben. En termes interanuals, s'observa com gran part de les comunitats autònomes augmenten els salaris. En conseqüència, la mitjana nacional puja lleugerament (+0,1%) mentre que a les Balears s'assoleix el segon increment més intens (un +2,6%). Aquest augment l'acosta a la mitjana nacional, però encara se situa un 20,6% per sota del salari mitjà de Madrid, que és la comunitat amb els salaris més alts. (Vegeu el quadre II-38 bis i gràfic II-38 bis).

L'any 2017 l'IBestat comença a elaborar l'índex de costos laborals de les Illes Balears (ICLIB). Es construeix amb la finalitat d'obtenir un indicador de l'evolució del cost la-

boral en què no intervinguin els possibles canvis en la composició del mercat laboral. En aquest sentit, l'ICLIB es construeix com un índex encadenat de Laspeyres a partir de la informació proporcionada per l'enquesta trimestral de costos laborals. Així, s'omple un buit d'informació salarial que hi havia fins al moment, ja que la composició del mercat laboral segons el tipus de jornada o la branca d'activitat pot afectar artificialment a l'evolució agregada dels salaris. A més, la Direcció General d'Ocupació i Economia corregeix l'ICLIB dels efectes estacionals i de calendari. Aquesta sèrie desestacionalitzada i convertida en termes reals per l'IPC mostra una caiguda d'un 3,3% entre els anys 2009 i 2017. La pèrdua de poder adquisitiu dels assalariats va ser especialment intensa fins al 2012, quan els salaris es reduïren un 5,9% en termes acumulats d'ençà el 2009.

El gràfic AII-3 mostra l'evolució dels costos laborals i l'índex de preus de consum al llarg del període 2010-2017. La pèrdua de poder adquisitiu per part dels treballadors és molt clara fins al 2013 (-5,9%), i en especial el 2012 (-3,4% només en un any), quan es registren caigudes de l'ICLIB mentre l'IPC augmenta a un ritme superior

al 2% interanual. Únicament el 2014 i el 2016 les taxes de variació de l'ICLIB-D se situen per damunt de les de l'IPC tots els trimestres de l'any. El 2017 es donen in-

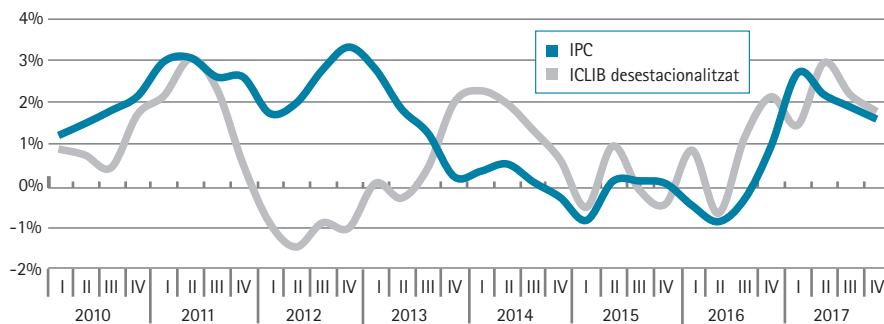
crements importants, així l'augment interanual de l'ICLIB corregit d'efectes estacionals i de calendari del segon trimestre del 2017 (3,0%) és el més alt des del 2011.

QUADRE II-38 BIS. COST SALARIAL TOTAL PER TREBALLADOR I COMUNITAT AUTÒNOMA (2016-2017)

	Mitjana 2016	Mitjana 2017	% variació
Total	1.897,50	1.900,10	0,14
Andalusia	1.696,78	1.686,72	-0,59
Aragó	1.793,37	1.801,22	0,44
Astúries	1.930,64	1.950,94	1,05
Illes Balears	1.759,37	1.804,34	2,56
Illes Canàries	1.590,00	1.595,97	0,38
Cantàbria	1.807,67	1.805,05	-0,15
Castella la Manxa	1.670,52	1.702,14	1,89
Castella Lleó	1.718,06	1.697,21	-1,21
Catalunya	2.016,82	2.011,37	-0,27
Comunitat Valenciana	1.683,97	1.709,77	1,53
Extremadura	1.557,35	1.535,96	-1,37
Galícia	1.654,98	1.687,42	1,96
Madrid	2.278,88	2.271,98	-0,30
Múrcia	1.723,93	1.688,29	-2,07
Navarra	1.965,33	2.046,16	4,11
País Basc	2.203,94	2.205,58	0,07
La Rioja	1.752,03	1.756,71	0,27

Font: INE, enquesta trimestral del cost laboral.

Gràfic II-38 bis
Variació interanual de l'ICLIB desestacionalitzat i de l'IPC a les Illes Balears per trimestres (2010-2017)

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia a partir de les dades de l'Ibestat i de l'INE.